

TUC DE MOLIÈRES

Val d'Aran, Ribagorça

des de l'Artiga de Lin i baixada per Aiguallut

Distància	17,3 Km
Desnivell acumulat	+1774 -1385 m
Nivell de dificultat	difícil
Data	3 de setembre de 2009
Cartografia	Ed. Alpina. Aneto-Maladeta (1:25000)
Punts per a GPS	http://ca.wikiloc.com/wikiloc/view.do?id=517757

Clàssica travessa entre la Val d'Aran i la Ribagorça. Des de l'Artiga de Lin és habitual fer-la passant pel Coll de Toro o pel dels Aranesos. També de forma circular, retornant pel port de la Picada. Aquí amb l'afegitó de pujar el Tuc de Molières. Així ajuntem dues excursions en una.

El Molières és un tres mil força assequible. Un dels itineraris per anar-hi és per la Vall de Molières, des de la boca sud del Túnel de Vielha. Però també des de la Val d'Aran, pel Coll dels Aranesos (Coth des Aranesi) o pel Coll de Toro (Coth deth Hòro). Aquestes darreres coincideixen a l'últim tram del camí amb la ruta que hi puja des de la Ribagorça, pel Plan d'Aiguallut. Al meu parer, pel aquest costat és més fàcil perquè, tot i ésser més llarga i desnivellada, estalvia un pas delicat al coll de Molières, sota el Cap deth Hòro.

Gaudirem d'una varietat paisatgística sorprenent. Començarem travessant zones de material esquistós, després granític i acabarem amb calcari. Bona part del camí transitarem pels peus de l'alterosa Forcadana o Malh des Pois. El Tuc de Molières, malgrat ésser un cim amb poca personalitat, gaudeix d'unes perspectives supèrbies, sobretot del massís de la Maladeta. I, per si tot això no justificués l'esforç de la caminada, hi afegirem la curiositat geològica de començar-la per la surgència dels Uelhs deth Joèu i acabar-la per l'engolidor del Forau d'Aiguallut, destí i origen respectivament, del cabal del l'alta conca del riu Ésera.

Sense neu ni glaç, no és una ruta tècnicament difícil: no hi trobarem passos aeris ni compromesos. Tan solament punts on caldrà ajudar-nos amb les mans. Però si que cal tenir en compte el fort desnivell acumulat i la llargària.

A la imatge el Malh des Pois o Forcanadala que vetllarà els nostres passos tot el camí.

Accés. Des d'es Bòrdes prenem una pista asfaltada que en 12 quilòmetres puja a l'Artiga de Lin.

Artiga de Lin (1.470 m)

Marxem vers migdia per una pista fins al Plan de l'Esquerra. A l'alçada del Pònt des Garonetes (rètol indicador, dona 2h 15' pel Coth des Aranesi), prenem un corriol poc fressat i travessem l'ampli prat pel marge esquerre del Barranc des Pois (sec en aquesta època de l'any). En aquella direcció veiem un evident coll (Coret des Pois) de la mateixa alçària, però més a llevant del que ens adrecem. Darrere hi treu el nas el Malh des Pois o Forcanada. La imatge d'aquesta alterosa muntanya ens acompanyarà pràcticament tot el recorregut. Creuem el barranc i a l'altre cap del prat entrem al bosc. El camí -ara molt fressat- s'enfila, moderadament primer, fort després.

Superem un esperó rocallós on en algun punt ens ajudem amb les mans. Guanyem alçària ràpidament. A mà dreta sentim el brogit del Barranc des Pois. Per l'esquerra veiem el salt del torrent que baixa del Tuc des Neres. En aquest punt sol haver-hi una congesta tot l'any, per on el torrent s'hi esmuny. Les aigües d'aquests dos torrents queden engolides abans d'arribar al Pla de l'Esquerra.

Girem 90° a mà dreta, vers garbí (SO) per pendent moderat. Transitem entre rocam i herbei per la graonada morrènica. Soterrada, sentim la remor de l'aigua escolar-se cap al Barranc des Pois. El Malh des Pois apareix imponent rere el coll. Deixem un primer estany apartat a mà dreta i abastem el segon, més gran.

Estanhon des Pois (2.058 m)

Indret d'una solitud abassegadora. A l'altre cap de l'estany, a ponent de l'imponent Malh des Pois, veiem la tartera per on caldrà enfilar-nos. Passem l'estany pel marge ponentí per tartera esquistosa on el corriol es difumina. Les fites ens guien. A l'altre cap encetem la pujada al coll. En llaçades amorosim el fort pendent. Quan estem a punt d'abastar la falda del Forcanada, virem 90° vers mestral, deixant una clotada a l'esquerra i en poca estona abastem el coll.

Coth des Aranesi (2.449 m)(1)

Divisòria entre la Val d'Aran i l'Aragó. Límit natural entre l'Aran i la Ribagorça, partió orogràfic d'aigües entre l'Éssera i el Garona, malgrat que després bona part de les de l'alta conca del primer retornin al segon pel Forau d'Aiguallut. Meravelles de la geologia. Enclostat, el coll no te gaire perspectiva de la zona. No albirem encara el nostre destí, però si el massís de la Maladeta.

No ens cal baixar als Ivons de l'Escaleta -tal com indica el mapa- per anar a buscar el camí que puja d'aquell cantó. Carenegem vers migdia, perdent poca alçària fins abastar un ivonet que travessem pel seu desguàs i prenem el corriol vers garbí (SE). Ens enfilem fort per terreny descompost i pedregós. Després travessem el desguàs de l'Ivó Alt de l'Escaleta i, vers migdia, seguim les sovintejades fites per sobre de grans blocs de granit moltonats. Ja podem albirar a la dreta, alterós, el Cap deth Hòro i a la dreta, quasi sense personalitat, el Tuc de Molières.

Per un llit de polits blocs de granit que ens facilita molt la marxa i pendent moderat, anem progressant vers migdia, en direcció a l'ampli coll entre el Molières i el Pic de Salenques. Quan grans fites ens ho assenyalen, girem a xaloc (SE). Terreny més descompost que dóna pas a tartera de grans blocs on cal ajudar-nos de les mans de tant en tant. Per pendent entre moderat i fort, abastem el cim.

Tuc de Molières (3.013 m)

Gran fita a l'allargassat cim. Contrastant amb el seu vessant de mestral, cau abruptament per llevant i migdia sobre la Vall deth Molières. Magnífica panoràmica d'aquesta part dels Pirineus. Privilegiada talaia de la cara nord del Massís de la Maladeta. Per la baixada, desfem el camí fins a l'ivonet que hem passat a l'anada des del Colth des Aranesi.

Ivonet a l'Escaleta (2.468 m)

Per camí força fressat i fitat perdem alçària ràpidament, davallant entre llaçades per la gran graonada rocallosa de l'Escaleta, seguint el curs del torrent que s'escola saltant des dels ivons superiors.

Ivons de l'Escaleta (2.334 m)

El Coth des Aranesi queda sobre la nostra dreta, a llevant. Per terreny entre herbós i roquer, continuem vers mestral pel marge esquerre del torrent. Quan el camí s'encaixona, el torrent desapareix engolit sota un pedregar. S'obre davant nostre la Valleta de l'Escaleta. Salvem una graonada i continuem per camí més planer creuant aquesta àmplia coma herbada, plena de bòfies i basses per on s'hi escola l'Aigüeta de l'Escaleta. A mà dreta, vers sol ixent, destaca el Coth deth Hòro sota l'arrodonida Pena Nera.

Cruïlla a Coll de Toro (2.176 m)

Rètol indicador. Continuem per la coma vers mestral. Passem pel costat de la boca d'una cova. En aquest sector hi ha ressenyades diverses cavitats. Més endavant abastem el fil d'una altra graonada que obre sota els nostres peus el Pllan

d'Aiguallut. Per un camí molt ben condicionat i empedrat, davallam al pla tot creuant el torrent per una palanca. Marxem pel marge dret del riu. Molt cabalós en aquest punt, engruixit a través de la Vall de Barrancs per les aportacions de les geleres a la falda de l'Aneto. Planerament abastem l'altre cap del pla on el riu s'encaixona i salta.

Cascada d'Aiguallut (2.022 m)

Formidable estímball del riu sobre un congost. Poc més enllà el congost queda tancat per un cercle d'altres parets i el riu desapareix literalment, engolit a la llera d'aquest clos: el Forau d'Aiguallut (2.016 m). (2)

La resta de l'itinerari davalla en moderat pendent per camí molt fressat i concorregut. Deixem a mà esquerra el que s'enfila al refugi de la Renclusa i abastem el Pllan d'Estan, a la Besurta (1.908 m).

Per acostar-nos a Benás ens cal prendre l'autobús (la circulació és restringida des del Vado del Hospital durant l'època estival) que ens hi mena per pista asfaltada.

- (1) Fins aquí la composició del terreny que hem trobat és esquist, però al coll ja comencem a caminar sobre granit, material predominant al massís de la Maladeta. En canvi a la franja septentrional que inclou l'Escaleta i el Pllan d'Aiguallut és el terreny calcari el que predomina i que dona lloc a fenòmens càrstics que faciliten els engolidors.
- (2) L'engolidor del Forau d'Aiguallut envia subterràniament les aigües de l'alta conca de l'Éssera a la surgència d'Uelhs deth Joèu, a l'aranesa Artiga de Lin. Es transvasa així un cabal que per l'Ebre rauria a la conca mediterrània, a l'atlàntica, pel Garona. Aquest fenomen fou demostrat per Casteret a la primera meitat del segle passat, però era conegut i estudiat força abans. De fet Jacint Verdaguer ja se'n fa ressò al seu poema Canigó (La Maleïda, C. IV): Dels rius Garona i Éssera sa gran gelera és mare...